

[Offentliggjort den 5. september 2019]

Slots- og Kulturstyrelsen

Fejøgade 1, 2.sal
4800 Nykøbing F

Telefon +45 3395 4200
bygogplan@slks.dk
www.slks.dk

CVR 34072191

5. september 2019

Jour.nr.: 16/04571

Ophævelse af fredningen af Nytorv 4, Viborg, og udpegning af samme som bevaringsværdig bygning

Afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har besluttet at ophæve bygningsfredningen af forhuset på Nytorv 4, 8800 Viborg, ”Den liden Gård på Torvet”, matr.nr. 150a, Viborg Bygrunde, Viborg Kommune.

Beslutningen er truffet efter § 8, stk. 2, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Samtidig har Slots- og Kulturstyrelsen besluttet at udpege bygningen som bevaringsværdig. Denne beslutning er truffet efter § 19 a, stk. 2, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Baggrund

Slots- og Kulturstyrelsen underrettede jer i brev af 6. marts 2019 om Det Særlige Bygningssyns udtalelse herom. I fik samtidig lejlighed til at komme med bemærkninger til den påtænkte fredningsophævelse og udpegning som bevaringsværdig bygning. Forslaget har endvidere været i offentlig høring.

Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget følgende bemærkninger hertil:

I skriver som ejere i mail af 18. juni 2019, at det kan ”undre at kommunen har kunnet ”slippe” afsted med at ødelægge en fredet bygning.

I forbindelse med vi søgte tilladelse til ombygningen, har vi fulgt de ændringer som blev os pålagt fra Slots- og kulturstyrelsen.

Derfor er det med undring af bygningen nu er indstillet til fredningsophævelse.

Vedr. terræn afgravninger: ifølge hvad vi kan se af tideliger tegninger har der altid været indgang til kælderen fra bagsiden. I forbindelse med nedrivning af

kontorbygningen fra ca. 1940. Er facaden med gesims og tagkonstruktion re-etableret. Bygningens skorsten er fjernet inden taget er udskifter (omkring 2008) dette er vel sket i overensstemmelse med byggesagsbehandlingen. Den nordlige kvist er etableret i forbindelse ombygningen i 2014 i overensstemmelse med byggetilladelsen. Den eksisterende ”Port” var en let konstruktion med bræddebeklædning med indbygget dør. Den nye port er med samme udtryk som tidligere beklædning (sildebensmønster).

Vedr. de indvendige fredningsværdier. Har vi forsøgt at genskabe hvor det har været muligt, da der ikke var noget originalt at forholde sig til. Med hensyn til en ældre ejendom og som også skal kunne fungere til bolig. At der er mange nye materialer, er en følge af at spånpladegulve, akustik lofter og celledøre ikke er noget at bibeholde eller høre hjemme i et gammelt hus.”

Slots- og Kulturstyrelsen har følgende kommentarer hertil:

Jeres ejendom, ”Den liden Gård på Torvet”, Nytorv 4 i Viborg, blev fredet i 1945 i den daværende klasse B, utvivlsomt på grund af sin velbevarede og harmoniske facade mod torvet. Bygningens indre var formentlig allerede på dette tidspunkt temmelig ombygget af Viborg Kommune.

Efter den nugældende fredningslov er det ikke tilstrækkeligt, at en fredet bygning har værdier i det ydre og dermed bidrager positivt til det omgivende miljø. Det fremgår af lovbemærkningerne, da bygningsfredningsloven blev revideret i 1997:

”Mange af de tidligere B-fredede bygningers indre er uden væsentlige fredningsværdier. Som hovedregel kan disse bygningers bevaringsværdier i dag begrundes i de værdier, der knytter sig til gedefacadens kvalitet og betydning for gadebilledet, og mange af disse bygninger ville antageligvis ikke være blevet fredet i dag. En del af disse bygninger er efterhånden også blevet omfattet af bevarende lokalplaner, byplanvedtægter og tinglyste bevaringsbestemmelser, der sikrer bygningernes ydre fremtræden.

Der er derfor behov for løbende at vurdere, om de fredede bygninger fortsat repræsenterer de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde deres status som fredede bygninger.

Der har hidtil ikke været gennemført en systematisk gennemgang af de tidligere B-fredninger, men det bør efter regeringens opfattelse være muligt at ophæve fredningen af en bygning, hvor fredningsværdierne er gået tabt. Med forslaget lettes adgangen til at ophæve fredninger, der har mistet deres fredningsværdi, og mere generelt at revidere fredningslisten.” (Lobemærkninger til 1997-loven, 4.3.4. Ophævelse af fredninger).

Slots- og Kulturstyrelsens landsdækkende fredningsgennemgang 2010-16, som I havde besøg af i 2015, er vedtaget af Folketinget. Formålet med fredningsgennemgangen var at beskrive fredningsværdierne i bygningerne og i den forbindelse at vurdere, om fredningsværdierne stadig er til stede. I tilfældet med jeres ejendom har Slots- og Kulturstyrelsen vurderet, at der ikke er tilstrækkelige fredningsværdier i bygningen. Spørgsmålet om en fortsat fredning har været forelagt Det Særlige Bygningssyn, som på baggrund af de manglende fredningsværdier indstillede, at fredningen skulle ophæves. Slots- og Kulturstyrelsen tilslutter sig Bygningssynets indstilling.

Fredningsophævelsen skyldes ikke de bygningsarbejder, som I har udført, og som Slots- og Kulturstyrelsen i 2014 gav tilladelse til. På det tidspunkt var der, som I selv skriver, ikke noget originalt at forholde sig til. Sandsynligvis er bygningens fredningsværdier blevet nedbrudt igennem 1900-tallet, ikke mindst ved den gennemgribende reovering i 1979, da Viborg Kommune indrettede kontorer i den tidligere portnerbolig. Frem til 1980 var de fredede bygninger opdelt i klasse A og B, og reglerne for bygningsarbejder på de B-fredede bygninger var meget lempelige. Viborg Kommune har, så vidt vides, ikke overtrådt nogen formelle regler i den forbindelse.

De gentagne ombygninger af ”Den liden Gård”, både indvendigt og på bagsiden, betyder, at bygningen i dag mangler de væsentlige arkitektoniske eller kulturhistoriske værdier, som en fredet bygning skal have. Bygningen har fortsat en fin og traditionel facade mod Nytorv, og den spiller en vigtig rolle for miljøet omkring byens centrale torv. Men som vidnesbyrd om det tidlige 1700-tallets boligbebyggelse i en købstad står bygningen desværre overordentlig svagt.

Begrundelse

Slots- og Kulturstyrelsen finder ikke, at forhuset på Nytorv 4, Viborg Kommune, med tilnavnet ”Den liden Gaard paa Torvet” har hverken de arkitektoniske eller kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fortsat fredning.

Bygningen har en fremtrædende placering midt i Viborgs historiske bykerne, og facaden mod Nytorv står i hovedtrækkene velbevaret med klare arkitektoniske kvaliteter.

Gårdsiden, hvor terrænafgravninger har givet bygningen en uforholdsmæssig stor højde, virker til gengæld uautentisk og uden særlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi. En moderne standarddør i kælderplan fungerer i dag som hovedindgang, og porten fra gaden er ikke (længere) ført igennem til gården, hvilket også ville være umuligt på grund af terrænforskellen. Bygningens manglende skorsten og de to zinkbeklædte kviste på gårdsiden har yderligere svækket de udvendige fredningsværdier.

De indvendige fredningsværdier gik formentlig tabt allerede i 1979, da bygningen blev ombygget fra portnerbolig til kommunale kontorer. Efter ombygning i 2014 står bygningen nu som en helt moderne bolig med ny planløsning, herunder åbent køkken-alrum, samt nye bygningsdele og materialer overalt. Af ældre bygningsdele resterer de to trapper, som dog næppe er ældre end 1900-tallet. I det gamle portrum er der etableret et butikslokale med glasvæg og -dør bag porten.

Begrundelsen for udpegning af forhuset på Nytorv 4, Viborg, som bevaringsværdig bygning er bygningens traditionelle facadeudtryk, som bør bevares, ikke mindst af hensyn til det historiske miljø omkring Nytorv.

Klagevejledning

I kan klage til kulturministeren over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor beslutningen er offentligt bekendtgjort på styrelsens hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bygningsfredning/fredning-saadan-foregaar-det/nye-fredninger-ophaevelser-mv/>. Offentliggørelserne på hjemmesiden er sorteret alfabetisk efter, hvilken kommune ejendommen ligger i.

Hvis I ønsker at klage, skal I indgive klagen skriftligt til Slots- og Kulturstyrelsen. I kan indsende klagen pr. mail til bygogplan@slks.dk. Styrelsen sender klagen videre til Kulturministeriet sammen med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

Hvad I skal være opmærksomme på

Når Slots- og Kulturstyrelsen har offentliggjort beslutningen om ophævelse af fredningen, må der ikke inden for 4 uger foretages byggearbejde e.l. ud over almindelig vedligeholdelse uden tilladelse fra styrelsen.

Konsekvenser

Udpegningen af bygningen som bevaringsværdig betyder, at I ikke må nedrive, ombygge eller på anden måde ændre bygningens ydre uden kommunalbestyrelsens tilladelse.

Dette følger af § 19 a, stk. 2, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Offentlig bekendtgørelse og tinglysning

Slots- og Kulturstyrelsen vil foretage offentlig bekendtgørelse af afgørelsen på sin hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bygningsfredning/fredning-saadan-foregaar-det/nye-fredninger-ophaevelser-mv/>, og få fredningen aflyst i tingbogen og bevaringsværdigheden tinglyst, når klagefristen er udløbet, medmindre afgørelsen er påklaget. I vil modtage en kopi heraf, når tinglysningen foreligger.